

מיסוי מענקי פרישה, חידושים בחקיקה

מאת: רו"ח אמיר גבאי - יועץ בתחום הכנסיה והגמל מטעם הלשכה

מיסוי מענק עקב מוות - סקירה לאור העדכון האחרון של מדיניות רשות המסים רקע כללי

מענק הון שנתקבל עקב מוות, פטור מתשלום מס עד לסכום השווה למשכורת של שני חודשי עבודה לכל שנת עבודה, לפי המשכורת האחרונה אך לא יותר מהתקרה - 22,800 ₪ לכל שנת עבודה וחלק יחסי מסכום זה בשל עבודה בחלק משנה, נכון לינואר 2010.

נכון להיום, ניתן לקבל פטור מוגדל עד לשיעור של 150% מהסכום השווה למשכורת של שני חודשי עבודה לכל שנת עבודה (ואף למעלה משיעור זה, באישור מיוחד של רשות המסים) אך בכל מקרה לא יותר מהתקרה.

לשכת יועצי מס בישראל

ככלל, שיעור המס החל על מענק עקב מוות ו/או כספי פיצויי פטורים ששולמו לשאירים של עובד שנפטר הוא שיעור המס השולי של כל אחד מהשאירים אך בכל מקרה לא יותר משיעור של 40%. (ההכנסה החייבת במס תחולק בין השאירים, בהתאם לחלקו של כל אחד מהם).

נדגיש כי לפי פקודת מס הכנסה וקובץ הפרשנות לפקודה, גם הפרשי שכר, פדיון ימי חופשה, מענקים אחרים ותשלומים נוספים הנחשבים להכנסת עבודה או חלק ממענק "הפרישה" המתקבלים בידי השאירים לאחר פטירתו של העובד יראו אותם כהכנסה של העיזבון דהיינו כהכנסתם של היורשים לפי חלקיהם בהכנסות העיזבון ותחול לגביהם ההוראה לעניין שיעור המס המירבי.

125 לפקודת מס הכנסה, בכל אחת משנות הפריסה. למה שאיר ולא שאירים?

מאחר ואם קוראים את הכתוב בגב טופס 161 - "הודעת שאירים על הפסקת עבודה עקב מוות", מצוין שם במפורש כי ניתן לקבל אישור לפריסה כאשר המענק משולם לשאיר אחד בלבד. כאשר המענק מחולק בין מספר שאירים - לא תותר פריסה. אנו משערים כי בכל מקרה ההתייחסות הנ"ל הינה רק לפריסה קדימה ולא לפריסה לאחר שכן אין משמעות במקרה של פריסה לאחר למספר השאירים מאחר וחישוב המס מבוצע על בסיס הכנסותיו של העובד שנפטר בשנים שקדמו לפטירתו ולא על הכנסותיהם של השאירים ושיעור המס השולי הוא של הנישום שנפטר, בכל אחת משנות הפריסה.

אז מה עכשיו?

נכון להיום, ספטמבר 2010, פקיד השומה (בהנחיית נציבות מס הכנסה) אינו מתיר לשאירים לבצע פריסה קדימה של מענק עקב מוות וכספי פיצוי פטורים של עובד שנפטר וכל הנושא מוקפא עד לפרסום החלטת ועדה של רשות המסים בעניין זה, ככל הנראה בקרוב.

איך פקיד שומה יכול לעשות זאת?

אם נקרא את סעיף 8 (ג) לפקודת מס הכנסה נראה כי כתוב במפורש: "...אולם רשאי המנהל, אם נתבקש על כך, להתיר חלוקה לתקופה אחרת לרבות לשנים הבאות, בתנאים שיקבע, לרבות תשלום מקדמה", דהיינו רשאי ולא חייב. פריסה לאחר לשנים קודמות קבועה בחוק, במסגרת פקודת מס הכנסה ואילו פריסה קדימה לשנים הבאות אינה קבועה בפקודת מס הכנסה אלא נתונה לשיקול דעתו של פקיד השומה.

איך הנחיית נציבות מס הכנסה לפקיד השומה שלא להתיר לשאירים ביצוע פריסה קדימה לשנים הבאות עולה בקנה אחד עם הוראות סעיף 8 (ד) לפקודת מס הכנסה?

על פי הוראות סעיף 8 (ד) לפקודת מס הכנסה במקרה של פטירתו של אדם לאחר פרישתו מעבודתו אך בטרם הגיעו לסיומן שנות הפריסה (כאשר ביצע פריסה קדימה לשנים הבאות בעת פרישתו מעבודתו) אחת החלופות העומדות בפני השאירים היא בפועל להיכנס לנעלי הנישום שנפטר ולהמשיך את הפריסה קדימה, ואם כך נשאלת השאלה - איך זה עולה בקנה אחד עם החלטת רשות המסים שלא להתיר פריסה קדימה לשאירים בעת פטירתו של עובד? אנו משערים שרשות המסים תידרש להתייחס גם לעניין זה.

עובד שנפטר לאחר שביצע פריסה של מענק פרישה

ו/או פיצוי פטורים

אם ניצמד ללשון סעיף 8 (ד) לפקודת מס הכנסה ונפרש את האמור בו בצורה דווקנית, המס על ההכנסה החייבת במס ממענקי פרישה ו/או כספי פיצוי פטורים במקרה בו נפטר העובד שפרש בטרם הגיעה לסיומה הפריסה שביצע בעת פרישתו מהעבודה, יחושב וישולם בהתאם לבחירת השאירים כהגדרתם בחוק פיצוי

יש לשים לב בעת הפנייה לפקיד השומה, כי פקיד השומה יחלק את החלק החייב במס של מענק המוות וכספי הפיצויים בין השאירים/היורשים כולם על פי חלקם היחסי כפי שהוא מופיע בצו הירושה או בצו קיום הצוואה כלשונה, בין אם חלקם קטינים, בין אם חלקם לא. כך יש סיכוי טוב להפחית בצורה משמעותית את נטל המס לעומת מצב בו פקיד השומה זוקק את כל החלק החייב במס כולל חלקם היחסי של הקטינים, לבן הזוג הנותר והכול בכפוף להוראה לעניין שיעור המס המירבי, לגבי כל אחד מהם.

המלצה: יש לבצע בדיקה יסודית האם העובד שנפטר ביצע בעבר רצף זכויות פיצויים ו/או רצף קצבה על כספי פיצוי פטורים ו/או מענקי פרישה ממעבידים קודמים שכן במקרים אלו יש להמציא את כל המסמכים הרלבנטיים כגון טופס 161 ממעבידים קודמים, אישור נציבות מס הכנסה או אישור פקיד השומה לרצף זכויות פיצויים ו/או לרצף קצבה שבוצעו בעבר בעת עזיבת מקומות העבודה הקודמים, לרבות אישורי יתרה עדכניים של כל כספי הפיצויים בכל הקופות.

האם ניתן לבצע "פריסת מס" על החלק החייב במס של מענק עקב מוות ו/או כספי פיצוי פטורים?

פריסה לשנים קודמות

ניתן לקבל מפקיד השומה אישור לביצוע פריסה לשנים קודמות, במקרה זה החלק החייב במס של כספי הפיצויים ומענק המוות יחולק על פני (עד) 6 שנים ויתווסף להכנסותיו החייבות במס של העובד הנפטר בכל אחת משנות הפריסה וכך גם תיקבע חבות המס הסופית על כספים אלו אשר תשולם על ידי השאירים מתוך כספי הפיצויים ומענק המוות המגיעים לידיהם וזאת בדומה לפריסה המבוצעת על ידי עובד שפרש מעבודתו והכל על פי הכללים לביצוע פריסה לפי סעיף 8 (ג) לפקודת מס הכנסה, נדגיש כי בקשה לפריסה. שיעור המס שיחול על כספים אלו בפריסה לאחר יהיה שיעור המס השולי של הנישום בכל אחת משנות הפריסה ולא שיעור המס השולי של השאירים שכן אין זו נחשבת להכנסתם במקרה זה. לפיכך, לגישת רשות המסים, לא יחול האמור בסעיף "המס על הכנסה לאחר פטירה" - סעיף 125 לפקודת מס הכנסה, בכל הנוגע לשיעור מס מירבי.

פריסה לשנים הבאות

עד לאחרונה, ניתן היה לקבל מפקיד השומה אישור לביצוע פריסה קדימה, לשנים הבאות. במקרה זה החלק החייב במס של כספי הפיצויים ומענק המוות חולק על פני (עד) 6 שנים והתווסף להכנסותיו החייבות במס של השאיר בכל אחת משנות הפריסה וכך גם נקבעה חבות המס על כספים אלו אשר שולמה על ידי השאיר מתוך כספי הפיצויים ומענק המוות שהגיעו לידי וזאת בדומה לפריסה המבוצעת על ידי עובד שפרש מעבודתו והכל על פי הכללים לביצוע פריסה לפי סעיף 8 (ג) לפקודת מס הכנסה. דהיינו, נקבעה מקדמה לתשלום ועל השאיר חלה החובה להגיש דוח שנתי למס הכנסה בכל אחת משנות הפריסה. במקרה זה שיעור המס היה לא יותר משיעור המס המירבי כקבוע בסעיף

כנס יועצי מס - אילת 10

פיטורים, באחד משלושת האופנים הבאים:

1. כל יתרת ההכנסה החייבת במס של הנישום שנפטרה המיוחסת לשנים הבאות שנותרו, לפי הפריסה, תתווסף כסכום אחד להכנסה של הנישום בשנת המס בה הוא נפטר. (לעניין שיעור המס - שיעור המס של הנישום שנפטר בשנה בה הוא נפטר ולא שיעור מס על הכנסה לאחר פטירה - סעיף 125א לפקודת מס הכנסה).

2. ביצוע פריסה "מחדש" לפי מספר שנות הפריסה שחלפו בפועל עד וכולל לשנה בה נפטר הנישום. (לעניין שיעור המס - שיעור המס של הנישום שנפטר בכל אחת משנות הפריסה בפועל ולא שיעור מס על הכנסה לאחר פטירה - סעיף 125א לפקודת מס הכנסה).

3. "המשך פריסה" על ידי כל אחד מיורשי הנישום (השאירים) לפי שיעור חלקו בעיזבון הנישום - דהיינו "תימשך" הפריסה ויבוצע חישוב נפרד בכל אחת משנות הפריסה שנותרו, לכל אחד מהיורשים על פי חלקו בכפוף להגשת דוח שנתי למס הכנסה על ידי כל אחד מהיורשים. (לעניין שיעור המס - שיעור המס של כל אחד מהיורשים בכל אחת משנות הפריסה שנותרו ולעניין זה יש להתייחס לשיעור המס המירבי - מס על הכנסה לאחר פטירה - סעיף 125א לפקודת מס הכנסה ובכל מקרה לא שיעור המס של הנישום שנפטר שכן בחלופה זו אין הכנסה זו נחשבת להכנסתו).

ובתנאי, שאם שילם (הנישום) כדין מקדמה על פי סעיף קטן (ג) (3) או סעיף 9א(ד) או אם נוכח מס במקור לפי סעיף 164 (למעשה ביום ביצוע הפריסה המקורית) - יראו את סכום המקדמה ששולם או את סכום המס שנוכה, כאמור, המתייחסים לשנים שלאחר הפטירה, כסכום המס המגיע (המס המגיע - דהיינו יראו זאת כמס סופי ולא כמקדמה).

מיסוי מענק עקב מוות ומיסוי יתרת מענק פרישה של נישום שנפטר - סוגיות לדיון

לקראת התכנסות הועדה המיוחדת ברשות המסים הדנה במיסוי מענק עקב מוות, ביום 01.09.2010 שלחנו מכתב לנציבות מס הכנסה בו העלנו בפני רשות המסים שאלות נוספות ובקשה להבהרות בעקבות סימני שאלה שעלו לאחרונה מול פקידי השומה.

להלן תמצית השאלות:

1. בעת הגשת דוח שנתי למס הכנסה, על ידי שאירים (יורשים) של עובד שנפטר, מערכת המחשב של רשות המסים אינה קולטת את מענק המוות ופיצויי הפיטורים ששולמו לשאירים תחת ההגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" וזאת בניגוד להוראות פקודת מס הכנסה.

כתוצאה מכך, פעמים רבות, השאירים נדרשים לשלם מס בשיעור הגבוה משיעור המס השולי שלהם, שכן שיעור המס המינימלי על הכנסה שאינה מוגדרת כ"הכנסה מיגיעה אישית" הינו 30% נכון לשנת המס 2010.

אנו מבקשים לתקן את מערכת המחשב של רשות המסים כך

שתפעל לפי הוראות פקודת מס הכנסה.

2. למיטב הבנתנו, נכון להיום, האפשרויות למיסוי מענק מוות ופיצויי פיטורים של עובד שנפטר הן:

- השאירים יכולים לבקש לצרף את מענק המוות החייב במס להכנסותיהם בשנה בה העובד נפטר כאשר בכל מקרה שיעור המס על הכנסה זו לא יעלה על 40%.

- לחילופין, השאירים יכולים לבקש פריסה לשנים קודמות ולצרף את מענק המוות החייב במס להכנסותיו של העובד שנפטר. שיעור המס יהיה שיעור המס השולי של העובד שנפטר, בכל אחת משנות הפריסה.

- פקיד השומה חדל מלאשר בקשה לפריסה לשנים הבאות וזאת עד להחלטה מחודשת של הועדה בנושא.

א. האם ניתן לצרף את מענק המוות החייב במס להכנסותיו של העובד שנפטר בשנה בה נפטר אך תוך כדי ששיעור המס על הכנסה זו לא יעלה על 40%? שאלה זו נשאלת בעקבות אי בהירות שעלתה בשיחות עם פקידי השומה.

ב. בהמשך לזה, במציאות היום יומית חשב השכר בחברה בה עבד העובד שנפטר, מצרף למשכורתו האחרונה, תשלומים נוספים כגון: יתרת ימי חופשה שטרם נוצלה, דמי הבראה שטרם שולמו ותשלומים נוספים אחרים. האם רשות המסים רואה בהכנסות אלו הכנסות של העובד שנפטר ובהתאם לכך שיעור המס יהיה שיעור המס השולי של העובד שנפטר (כפי שנוטה לעשות בפועל חשב השכר) או הכנסות של בן הזוג (לפי החוק, ראה סעי' 7 לחוק הגנת השכר, תשי"ח 1958) ואזי שיעור המס יהיה של בן הזוג, תוך שהוא אינו עולה על 40%? לדעתנו יש אי בהירות בנושא זה בקרב מעסיקים ומוטב כי רשות המסים תתייחס לנושא.

3. במצב בו העובד פרש מעבודתו וביצע בעצמו פריסה של מענק פרישה חייב במס לשנים הבאות ונפטר לאחר מכן במהלך שנות הפריסה, קיימת חלופה כי השאירים ייכנסו לנעלי העובד שנפטר וימשיכו את הפריסה עד לתומה כאשר החלק היחסי של מענק הפרישה החייב במס בכל אחת מהשנים שנותרו יצורף להכנסותיהם. ואולם, באותו הסעיף בפקודת מס הכנסה נאמר כי במידה ושולמה מקדמה על ידי העובד שפרש ביום הפרישה, יראו במקדמה זו "כסכום המס המגיע", לפי הפרשנות המילולית דהיינו כמס סופי ולא כמקדמה. האם זו אכן כוונת המחוקק? אם כך מה המשמעות בייחוס ההכנסה לשאירים ומה המשמעות בהגשת דוחות מס שנתיים על ידי השאירים בכל אחת משנות הפריסה שנותרו, באם בחרו בחלופה זו?

4. נוצל הזדמנות זו לבקש מהוועדה להביע דעתה באופן מוגדר וברור גם למקרים בהם נדרשים השאירים לבצע חרטה מרצף קצבה במהלך השנים שלאחר פטירתו של העובד, כאשר העובד בחר ברצף קצבה בעת שפרש וטרם זכה לקבל קצבה. גם כאן לדעתנו דרושה הבהרה.

המידע מוצג להמחשה בלבד, אין מדובר בחוות דעת, חבות המס הסופית תיקבע אך ורק על ידי רשויות המס.